

Становище на Европейския икономическия и социален комитет относно „Изпълнение на споразуменията за свободна търговия 1 януари 2018 г. — 31 декември 2018 г.“

(COM(2019) 455 final)

(2020/C 364/23)

Докладчик: **Tanja BUZEK**Съдокладчик: **Alberto MAZZOLA**

Консултация	Комисия, 19.12.2019 г.
Правно основание	Член 32, параграф 1 от Договора за функционирането на Европейския съюз
Компетентна секция	„Външни отношения“
Приемане от секцията	16.6.2020 г.
Приемане на пленарна сесия	16.7.2020 г.
Пленарна сесия №	553
Резултат от гласуването („за“/„против“/„въздържал се“)	203/0/7

1. Заключение и препоръки

1.1. COVID-19 оказва дълбок и безпрецедентен ефект върху нашия глобализиран свят и неговите народи, върху търговията и инвестициите. Световната търговска организация (СТО) очаква спад в световната търговия от 13 до 32 % през 2020 г. ⁽¹⁾ Като важен двигател на растежа, създаването на работни места и устойчивото развитие търговията ще има ключова роля за насърчаване на устойчивото икономическо възстановяване от кризата и за предоставяне на възможност на дружествата отново да изградят и да реорганизируют своите прекъснати вериги за създаване на стойност. Европа се нуждае спешно от стабилен, социален, устойчив и приобщаващ план на ЕС за възстановяване, който ще подпомогне предприятията и хората с цел преодоляване на кризата и запазване на достойни работни места, включително чрез ефекта на лоста на международна търговия. Този план следва да бъде финансиран чрез еврооблигации или друг общ европейски дългосрочен дълг.

1.2. Тази криза подчертава значението на сътрудничеството в световен мащаб и на реформирането на СТО, за да се гарантира силна и ефективна организация, която може да действа срещу протекционизма и едностранния подход. Настъпи времето СТО да изпълни своята роля за активно насърчаване на основните трудови стандарти и на прилагането на Парижкото споразумение ⁽²⁾.

1.3. Обявеният ранен преглед на търговската стратегия на ЕС трябва да извлече важни поуки от кризата. ЕС не е в състояние да задоволява сам потребностите си и зависи от достъпа до международните пазари. Световните вериги на доставки трябва да станат по-устойчиви, диверсифицирани и отговорни. По-силни инструменти трябва да допринасят за програма за устойчива търговия и инвестиции във всичките ѝ измерения. Прегледът трябва да съответства на Зеления пакт и да демонстрира амбиции както по отношение на ефективното изпълнение, така и по отношение на прилагането на трудовите разпоредби. Препоръките на Европейския икономически и социален комитет (ЕИСК), отправени в редица неотдавнашни и текущи ключови становища относно търговията в ЕС, следва да бъдат взети предвид при осъществяването на прегледа ⁽³⁾. Новата търговска стратегия на ЕС следва да излезе извън рамките на старите модели на търговия, като изгради нов модел, който е икономически устойчив, по-екологосъобразен, социално устойчив и отговорен.

⁽¹⁾ Прогноза за търговията на СТО, април 2020 г.

⁽²⁾ ОВ С 159, 10.5.2019 г., стр. 15.

⁽³⁾ Неотдавнашни становища, публикувани в ОВ С 47, 11.2.2020 г. REX/529 „След извънредното положение, свързано с COVID-19: проект за нова многостранна матрица“ (вж. страница ... от настоящия брой на Официален вестник), в процес на изготвяне NAT/791 „Съвместимост на търговската политика на ЕС с Европейския зелен пакт“ и REX/532 „Устойчиви вериги на доставки и достоен труд в международната търговия“.

1.4. Гражданското общество играе важна роля за повишаване на осведомеността относно прилагането на търговската политика на ЕС. То може да помогне при оповестяването на ползите от нея и е от решаващо значение за сигнализиране на проблеми и недостатъци. Поради това ЕИСК изразява съжаление, че дейността и мнението на вътрешните консултативни групи (ВКГ) до голяма степен остават извън доклада за изпълнението. Приносът на работните програми на ВКГ и съвместните декларации с ВКГ в партньорските държави следва да бъдат отразени в по-голяма степен в бъдещите доклади.

1.5. В бъдещите споразумения обхватът на мониторинга на ВКГ ще обхваща цялото споразумение, като в същото време те следва да отделят специално внимание на въздействието върху търговията и устойчивото развитие (ТУР). Въздействието на препоръките на ВКГ, по-специално, но не само, върху разследването на нарушенията на търговията и устойчивото развитие трябва да бъде значително засилено. Експертната група на държавите членки по въпросите на ТУР, новият главен служител по правоприлагането в областта на търговията и съответните институции на ЕС следва да установят структуриран последващ обмен с ВКГ. Съвместните заседания между отделните ВКГ следва да бъдат включени в преговорите за споразумение.

1.6. Споразуменията за свободна търговия (ССТ) създават рамка, в която дружествата да развият дългосрочни отношения с нови клиенти и доставчици, да откриват възможностите в нови държави и да изграждат местен капацитет за изпълнението на своите изисквания. Те, заедно с пълното изпълнение на съществуващите споразумения за свободна търговия на ЕС, трябва да положат основите на една амбициозна двустранна и многостранна търговска програма, отразяваща споменатите по-горе поуки.

1.7. В годишния доклад за изпълнението на ССТ се прави цялостен и видим преглед на търговската мрежа на ЕС. Той измерва напредъка и резултатите на отделните ССТ и сигнализира за пропуски при изпълнението им. Въпреки това трябва да се увеличи информационният му потенциал и да се установи по-добра взаимовръзка с предходните доклади и цялостния цикъл на политиката за оценка на търговията. Като източници на информация следва да се използват по-специално оценките на въздействието върху устойчивото развитие. При изготвянето на бъдещи доклади Европейската комисия (ЕК) следва да отдава приоритет на консултациите с гражданското общество.

1.8. Очаква се най-голямото предизвикателство да бъдат гарантирането на сигурността и класифицирането на данните. В доклада следва да се използват по-последователно националните данни, като се разкриват различните условия в държави — членки на ЕС, или в техните региони и при необходимост се инвестира в активното събиране на данни. Благодарение на създаването на критерии сравненията стават по-осезаеми. Картината следва да се допълва и от други източници относно нарушенията в областта на трудовите отношения, като например Международната организация на труда (МОТ).

1.9. Търговията с услуги и нейното развитие следва да бъдат по-систематично отразени в бъдещите доклади. Необходими са по-подробни данни по сектори и начин на доставяне, за да се прецени до каква степен предприятията от всички размери се възползват от възможностите на ССТ на ЕС. С цел помощ за износителите на услуги, преработената база данни за достъп до пазари следва да обхваща услугите по последователен начин и да бъде допълнена от ръководство на ЕС за европейските износители на услуги и инвеститори.

1.10. За да се осигури добавена стойност за всички заинтересовани страни, годишният доклад следва да обърне повече внимание на конкретни области и групи. Потребителите ще трябва да видят как увеличаването на търговските потоци може да се материализира в конкретни ползи. Необходимо е данните да показват по-добра съгласуваност между амбициозните цели на преговорите за потребителите и тяхното последващо изпълнение.

1.11. Важен показател за изпълнението на ССТ е коефициентът на използване на преференциите. Докладът показва, че коефициентът на използване на преференциите като цяло е по-нисък за износа от ЕС към страни партньори, отколкото за вноса в ЕС. ЕК и държавите членки трябва да предприемат съвместни действия за по-засилено използване на търговските преференции и за повишаване на осведомеността относно ползите от търговията, по-специално сред малките и средните предприятия (МСП). В сътрудничество с бизнес средите в ЕС те следва да популяризират ССТ на съответния национален език и да разработват национални планове за действие за изпълнението за всяко споразумение за свободна търговия. Информационните дейности трябва да обхванат и вносителите в страните партньори.

1.12. Прозрачността е от решаващо значение за подобряване на достъпа до пазара на обществени поръчки за европейските дружества в страните партньори по ССТ. Публикуването на покани за подаване на оферти от трети държави в специален раздел на Електронния ежедневник на ЕС за обществени поръчки (TED) в голяма степен ще помогне на европейските предприятия от всякакъв мащаб да се възползват от главата за обществените поръчки. Освен това ЕС следва да насърчава най-добрите практики за включване на социални и свързани с околната среда критерии в обществените поръчки.

1.13. ССТ предлагат значителен потенциал за износ на селскостопански продукти от ЕС, докато географските указания (ГУ) повишават конкурентоспособността на производителите от хранително-вкусовата промишленост на ЕС както на вътрешния пазар, така и на външните пазари. Прилагането на разпоредбите в областта на хранително-вкусовата промишленост обаче изглежда изостава от амбициозните си цели. Проследимостта на продуктите и способността за прилагане на принципа на предпазливост са от ключово значение за осигуряването на качествена храна и безопасни и сигурни доставки. Ефикасният мониторинг на санитарните и фитосанитарните стандарти изисква провеждането на инспекции с подходящи ресурси.

1.14. Години след сключването на ССТ продължаваме да сме свидетели на липса на напредък в спазването на ангажиментите в областта на търговията и устойчивото развитие в някои държави партньори. Въпреки че подкрепя факта, че ЕК най-накрая предприема правни действия по спора с трудовите права в Корея, ЕИСК изразява загриженост относно действителния ефект на доклада на специализираната група, като се има предвид, че в главите за търговията и устойчивото развитие понастоящем липсват задължителни инструменти за правоприменение. Във връзка с това ЕИСК призовава за категоричен напредък по отношение на преразглеждането на Всеобхватното икономическо и търговско споразумение (ВИТС) в частта с ефективното прилагане на разпоредбите в областта на труда и околната среда⁽⁴⁾. Процесът на преразглеждане следва да обхваща вътрешните консултативни групи и на двете страни и да търси тяхното становище.

1.15. ЕИСК решително приветства неотдавнашните инициативи на ЕК и държавите членки за повече усилия в областта на търговията и устойчивостта. При преговорите с Обединеното кралство ЕС поема по нов път, гарантирайки устойчиви еднакви условия на конкуренция и прилагайки главата за общата процедура за уреждане на спорове с достъп до средства за правна защита, което отразява уникалната връзка между страните. Съобщението относно Зеления пакт призовава Парижкото споразумение да се превърне в основен елемент на всички бъдещи всеобхватни търговски споразумения — положителна стъпка, която следва да обхване основополагащи и актуални конвенции на МОТ, ратифицирани от всички държави — членки на ЕС. Като признат орган на международно равнище МОТ следва да участва в наблюдението на прилагането на конвенциите си в споразуменията за свободна търговия. ЕИСК очаква нов дебат между държавите членки относно начините за укрепване на главите за търговията и устойчивото развитие, за да отговорят на техните правно обвързващи ангажименти⁽⁵⁾. В рамките на този дебат трябва да се съблюдават както екологичните, така и трудовите стандарти в програмата за изпълнение и прилагане.

2. Контекст

2.1. В съобщението си от 2015 г. „Търговията — за всички“ ЕК пое ангажимент да докладва ежегодно относно изпълнението на най-важните търговски споразумения на ЕС. Това е третият доклад по тази тема, като за първи път ЕИСК отправя препоръки.

2.2. ССТ заемат все по-голям дял от търговията на ЕС. През 2018 г. 31 % от търговията със стоки на ЕС с останалата част от света попада в обхвата на преференциалните търговски споразумения, като очакванията са този процент да нарасне до над 40 % с оглед на сключените след това търговски споразумения.

2.3. Понастоящем ЕС разполага с най-голямата търговска мрежа в света с 44 преференциални търговски споразумения, покриващи 76 държави. Годишният доклад за изпълнението обхваща различни видове търговски споразумения на ЕС:

- споразуменията от „първо поколение“, договорени преди 2006 г., които поставят акцент върху премахването на митата,
- споразумения от „ново поколение“, които обхващат нови области, включително услуги, инвестиции, обществени поръчки, конкуренция, субсидии, регулаторни въпроси и устойчиво развитие,
- задълбочени и всеобхватни зони на свободна търговия (ЗСТ), които създават по-силни икономически връзки между ЕС и съседните му държави,
- споразумения за икономическо партньорство (СИП) с акцент върху нуждата за развитие на държавите от Африка, Карибите и Тихоокеанския басейн.

⁽⁴⁾ Съвместен тълкувателен инструмент относно ВИТС, октомври 2016 г.

⁽⁵⁾ Неофициален документ от Нидерландия и Франция относно търговията, социалните икономически последици и устойчивото развитие, май 2020 г.

2.4. След 2015 г. ЕС направи последващи оценки на търговските си споразумения с Мексико, Чили и Южна Корея. В момента се правят последващи оценки на споразуменията с държавите от КАРИФОРУМ и с шест средиземноморски държави, на споразуменията между ЕС и Молдова, ЕС и Грузия, както и на споразумението на ЕС с Колумбия, Перу и Еквадор и споразумението с държавите от Централна Америка.

2.5. В настоящия доклад от 2019 г. е представена актуализирана информация относно изпълнението на 35 основни търговски споразумения с 62 партньора, включително първият пълен годишен доклад относно ВИС. В доклада още са описани действията, предприети преди влизането в сила на Споразумението между ЕС и Япония за икономическо партньорство, и са включени специални глави относно МСП, услугите и търговията със селскостопански хранителни продукти.

2.6. Целта на доклада е да се проучи въздействието на разпоредбите, включени в посветените на ТУР глави, които са част от всички нови търговски споразумения на ЕС, и докладите относно действията по правоприлагане, предприети в рамките на търговските споразумения на ЕС. В обширния работен документ на службите на Комисията се предоставя подробна информация за всяко отделно споразумение.

3. Пандемията от COVID-19, световната търговия и търговията на ЕС

3.1. COVID-19 ще има дълбоко и безпрецедентно въздействие върху търговията в нашия глобализиран свят. Според актуални оценки на ЕК се очаква рекорден спад от 9,7 % в световната търговия, възможно намаление от 9,2 % на износа на стоки и услуги извън ЕС-27, както и намаление от 8,8 % на вноса извън ЕС-27 за 2020 г. ⁽⁶⁾ Станахме свидетели на сериозни смущения по веригите на доставки, ad hoc ограничения на износа на стоки, свързани с кризи, като например медицински доставки, затягане на митническия и граничния контрол и ограничения на свободното движение на работниците и доставчиците на услуги. Кризата разкри тревожна нестабилност и рискове във връзка със силно фрагментираните и недиверсифицираните вериги на доставки. Тя подчерта и значението на добре функциониращите и финансово стабилните публични услуги за икономиките, по-специално на услугите в областта на общественото здравеопазване, за да се поддържа търговията „в добро състояние“.

3.2. Кризата подчерта значението на глобалното сътрудничество и показва, че националните и едностранните решения не са отговор нито на европейско, нито на световно равнище. Следователно реформата на СТО трябва да продължи, за да се гарантира силна и ефективна организация, която може да действа срещу протекционизма и едностранния подход. Настъпи времето СТО да изпълни своята роля за активно насърчаване на основните трудови стандарти и на прилагането на Парижкото споразумение ⁽⁷⁾.

3.3. ЕИСК признава, че при наличието на правилна политическа рамка търговията може да бъде ефективен фактор за растеж, създаване на работни места и устойчиво развитие. През 2017 г. едно от всеки седем работни места в ЕС е зависело от износа или 36 милиона работни места и 15,3 % от заетостта в ЕС. Освен това значението на единния пазар за търговията на ЕС и неговите положителни „странични ефекти“ са илюстрирани от факта, че една пета от работните места, свързани със износа, се намират в различни държави членки ⁽⁸⁾.

3.4. Търговията ще има ключова роля за насърчаване на устойчивото икономическо възстановяване и за предоставяне на възможност на дружествата да изградят отново и да реорганизируют своите прекъснати вериги за създаване на стойност. Планът на ЕС за възстановяване, който трябва да бъде стабилен, социален, устойчив и приобщаващ, предлага на предприятията възможности да укрепят позицията си в международната търговия и да гарантират достойни работни места. Този план следва да бъде финансиран чрез еврооблигации или друг общ европейски дългосрочен дълг.

3.5. В предстоящите доклади през 2020 г. и 2021 г. следва да се направи цялостна политическа оценка на условията, при които функционира търговията след края на пандемията, и как да се гарантира, че те носят ползи за всички. ЕК следва приоритетно да проведе консултации с гражданското общество относно бъдещите доклади за изпълнението на ССТ и ЕИСК и готов да допринесе за това с опита си по места. Новата търговска стратегия, насочена към възстановяването след COVID-19 и укрепването на световната търговия, следва да отчита следните фактори — фактори, които произтичат от кризата, но и от ангажимента на ЕС за постигане на въглеродно неутрална икономика. Европейската промишлена политика трябва да укрепва промишления суверенитет в ключови сектори като фармацевтиката и медицинското оборудване. Това трябва да става на равнището на ЕС.

⁽⁶⁾ „Въздействието на пандемията от COVID-19 върху световната търговия и търговията на ЕС“, екип на главния икономист, ГД „Търговия“, април 2020 г.

⁽⁷⁾ ОВ С 159, 10.5.2019 г., стр. 15.

⁽⁸⁾ ОВ С 47, 11.2.2020 г., стр. 38.

3.6. Препоръките на ЕИСК, отправени в редица неотдавнашни и текущи ключови становища относно търговията в ЕС⁽⁹⁾, следва да бъдат взети предвид при ранния преглед на търговската стратегия. По време на продължаващите двустранни преговори и преговорите в рамките на СТО следва спешно да се направи преглед на ефекта от COVID-19, за да се преодолеят свързаните с кризата предизвикателства, по-специално ограниченията върху износа и устойчивостта на веригите на доставки, както и като цяло да се преразгледат търговските мандати.

3.7. Въпреки че обширната мрежа от преференциални търговски правила на ЕС осигурява важна предвидимост и сигурност за предприятията в Съюза, тази криза показва неотложната необходимост от по-силни инструменти, които да обхващат устойчивостта на търговията във всичките ѝ измерения, а именно икономически, социални и екологични. В този контекст ЕИСК би желал да се позове на текущата работа по посветено на темата становище относно устойчивите вериги на доставки⁽¹⁰⁾, което трябва да бъде прието през септември 2020 г.

3.8. Световните вериги на доставки ще трябва да станат по-устойчиви и отговорни. Диверсифицираните търговски отношения представляват важен елемент от икономическата устойчивост, тъй като предоставят гаранции срещу смущения в конкретни държави и региони. В това отношение важна роля играе търговската политика на ЕС. ССТ създават рамка, в която дружествата да развият дългосрочни отношения с нови доставчици, да започват дейност в нови държави и да изграждат местен капацитет за изпълнението на своите изисквания.

3.9. Съживяването на търговските потоци трябва да се основава на силни ангажименти по отношение на социалните и трудовите стандарти и ефективното им прилагане. Прекъсването на процесите на доставка и производство показва, че е важно да има работещи и ефективни мерки за здравословни и безопасни условия на труд и да се гарантират безопасността и здравето на работниците, за да снабдяват света със стоки и услуги. Ратифицирането, изпълнението и прилагането на основните конвенции на МОТ относно свободата на сдружаване и колективното договаряне представляват ключов механизъм за гарантиране на безопасни и достойни условия на труд, както и на всички основополагащи и актуални конвенции на МОТ.

3.10. Предвид безпрецедентните мерки за икономическо възстановяване, които трябва да се предприемат в ЕС и в световен мащаб, Зеленият пакт не трябва да бъде пренебрегван, а следва да се превърне в първостепенен приоритет в сегашните и бъдещите търговски отношения на ЕС, за да се постигне социално и екологично справедлив преход. Предвидените в Пакта мерки трябва да присъстват във всички елементи на ССТ, включително насърчаването на най-добри практики за включване на екологични и социални критерии в обществените поръчки.

4. Общи бележки относно годишния доклад

4.1. ЕИСК като цяло приветства годишния доклад относно изпълнението на ССТ, който Европейската комисия стартира за първи път през 2017 г., тъй като с него се прави цялостен и видим преглед на търговската мрежа на ЕС. Той дава възможност за измерване на напредъка и резултатите на отделните ССТ. По този начин докладът следва да отчита недостатъците на изпълнението, които не могат да се измерят посредством икономическата статистика, включително недостатъците по отношение на главите за ТУР. Ето защо бъдещите доклади следва да се основават на по-ясна връзка със заключенията от предишните доклади и да използват проследими последващи мерки.

4.2. Времето е важен фактор за изпълнението и отчитането на резултатите на ССТ. В това отношение годишните доклади са само моментни снимки на устойчиви тенденции, които биха могли да се реализират във времето или да се нуждаят от допълнителна работа и които заслужават да бъдат разгледани в една по-добра взаимосвързана политика за оценка. Всяко търговско споразумение е предмет на задълбочена оценка в различни моменти от своето прилагане. Така ЕИСК предлага подходът към бъдещите доклади да бъде по-цялостен, като се преразгледат заключенията от предишни оценки на въздействието, извършени преди и по време на преговорите. По-конкретно оценките на въздействието върху устойчивото развитие следва да се използват като източник на информация и да се интерпретират заедно с работата по изпълнението.

4.3. Информацията е от решаващо значение за развитието на търговската и инвестиционната политика на ЕС и за извличането на максимални ползи от тях. Очаква се най-голямото предизвикателство да бъдат гарантирането на сигурността и класифицирането на данните. Така ЕС следва да използва по-последователно националните данни, разкривайки различните условия в държави — членки на ЕС, или в техните региони и при необходимост да инвестира в активното събиране на данни. Благодарение на създаването на критерии заключенията биха могли да бъдат по-удобни за сравнение. Когато става въпрос за търговия и устойчиво развитие, и по-специално за състоянието на трудовите стандарти в държавите, картината трябва да се допълва и с други източници на данни, като например МОТ.

⁽⁹⁾ Вж. бележка под линия 3.

⁽¹⁰⁾ Становище REX/532 относно „Устойчиви вериги на доставки и достоен труд в международната търговия“ (очаква се да бъде прието през септември 2020 г.).

4.4. Важен показател за изпълнението на ССТ е коефициентът на използване на преференциите. Той обаче анализира само търговията със стоки, а не всички ползи като достъпа до пазарите на обществени поръчки, които в действителност се показват чрез тарифните преференции. През 2018 г. средният коефициент на използване на преференциите при вноса от преференциални търговски партньори на ЕС е 87 %; като цяло е по-нисък за износа от ЕС към страни партньори. Няма как да се направи обаче точно изчисление на средния коефициент на използване на преференциите, тъй като ЕС разчита на данни, събрани от държавите вносители, като това са нехармонизирани статистически данни. За да се получи по-цялостна картина, трябва да се разработят други показатели за оценка на степента, в която предприятията от всички размери се възползват от възможностите на ССТ на ЕС.

4.5. През 2018 г. износът на услуги съставлява 32 % от общата стойност на износа на ЕС и почти 59 %, ако се разглежда търговията като добавена стойност (TiVA) ⁽¹¹⁾. За съжаление, частта от доклада, посветена на търговията с услуги, не отразява адекватно нейната голямо значение за ЕС (25,2 % от БВП) и не е достатъчно подробна. В бъдещите доклади търговията с услуги и нейното развитие следва да бъдат отразявани по-систематично и не само като обща величина, но и по сектори и начин на доставяне. Така например, все по-голяма част от професионалните услуги са обхванати от търговски споразумения. Свободните професии като адвокати, инженери или архитекти предлагат високоспециализирани услуги, които често се намират във взаимовръзка с други свързани услуги и обществени поръчки, но не са отразени в доклада.

4.6. ЕИСК призовава в бъдещите доклади да се обърне по-голямо внимание на специфични области и групи, които в голяма степен отсъстват от доклада. Ползите от търговските споразумения на ЕС за МСП и търговията със селскостопански хранителни продукти са вече известни. По отношение на селското стопанство е важно да се разгледа общото въздействие на ССТ върху конкретни сектори, което да бъде отразено преди започването на нови преговори. По отношение за потребителите, увеличаването на търговските потоци трябва да се материализира в конкретни ползи. Поради това ЕИСК призова за „специфична за потребителите глава относно „търговията и потребителите“ в рамките на разпоредбите за ТУР, в която да бъдат включени съответните международни потребителски стандарти и чрез която да се укрепи сътрудничеството за спазването на правата на потребителите“ ⁽¹²⁾.

4.7. ЕИСК категорично подкрепя включването в доклада на специална глава относно прилагането на търговията и устойчивото развитие. Акцентът следва да бъде отвъд предприетите действия, като се конкретизират резултатите, изразените мнения и становища, както и последващите мерки. По-конкретно ЕИСК изразява съжаление, че от доклада в голяма степен отсъстват работата и участието на ВКГ в наблюдението на въздействието на споразуменията върху ангажиментите в областта на търговията и устойчивото развитие въпреки техния институционален принос в рамките на всички споразумения от ново поколение. Приносът на работните програми на ВКГ и съвместните декларации с ВКГ в партньорските държави следва да бъдат отразени в по-голяма степен в бъдещите доклади.

5. Специфични бележки относно изпълнението на ССТ

5.1. Гражданското общество играе важна роля за повишаване на осведомеността относно прилагането на търговската политика на ЕС, може да помогне за оповестяване на ползите от нея и е от решаващо значение за сигнализиране на проблемите и недостатъците. ЕИСК участва активно във всичко това чрез своите становища и като член на ВКГ. Разширяването на обхвата на бъдещите ВКГ с цел наблюдение на всички аспекти на споразумението, като същевременно се обръща специално внимание на търговията и устойчивото развитие, би могло да подпомогне усилията на ЕК за насърчаване на по-добро изпълнение на бъдещите ССТ на ЕС. Следователно ЕИСК подкрепя такова разширяване на обхвата ⁽¹³⁾.

5.2. ВКГ са ключово постижение на споразуменията за свободна търговия от ново поколение, но трябва да бъдат укрепени, за да изпълняват успешно задачата си за мониторинг, по-специално относно ТУР и не само в бъдещите ССТ на ЕС. Експертната група на държавите членки по въпросите на ТУР и новият главен служител по правоприлагането в областта на търговията следва да бъдат тясно свързани с работата на ВКГ и със създадените структури за докладване и обмен. Това следва да бъде допълнено от обмен на информация с МОТ относно трудовите аспекти на изпълнението на ТУР. Необходим е структурен диалог между ВКГ на ЕС, Европейската комисия, Европейската служба за външна дейност (ЕСВД), Европейския парламент (ЕП) и държавите членки за по-голяма видимост и по-добро междуинституционално проследяване. За да се извлече максимална полза от диалога с гражданското общество в държавите партньори, съвместните заседания между отделните ВКГ са задължителни и следва да бъдат включени при договарянето на текста на споразумението. В действителност

⁽¹¹⁾ Услугите заемат и значителен дял, 34 %, от износа на промишлени стоки. Всички данни са от базата данни „Търговията като добавена стойност“ (TiVA), 2016 г.

⁽¹²⁾ ОВ С 227, 28.6.2018 г., стр. 27.

⁽¹³⁾ ОВ С 159, 10.5.2019 г., стр. 28.

ВКГ биха могли бъдат полезни чрез съвместни проекти и препоръки. С нарастващия брой на ССТ и съответно на ВКГ е необходимо спешно да се приложат системни решения с адекватни както човешки, така и финансови ресурси. Няма универсално решение. Всеки потенциално нов подход, като например регионализиране на ВКГ, ще трябва да гарантира ефективната им работа за справяне с предизвикателствата при изпълнението на конкретното споразумение и да включва самите ВКГ в неговото оформяне.

5.3. ЕИСК категорично приветства поредицата от неотдавнашни усилия за по-добро изпълнение и прилагане на ССТ. Назначаването на главен служител по правоприлагането в областта на търговията е сигнал за ясен политически ангажимент и стратегия. Това би трябвало да доведе до по-ефективно прилагане и изпълнение на всички елементи на ССТ и да засили ролята на гражданското общество в изпълнението на споразуменията, включително чрез подаване на жалби. Неотдавнашният неофициален документ на министрите на търговията на Франция и Нидерландия⁽¹⁴⁾ е положителна инициатива за започване на нов дебат относно гаранциите, че главите за ТУР отговарят напълно на правно обвързващите ангажименти. В рамките на този дебат трябва да се съблюдават както екологичните, така и трудовите стандарти в програмата за изпълнение и прилагане. Като отражение на техните уникални отношения, в проекта на ЕС за текст на бъдещо търговско споразумение с Обединеното кралство се определя нов път за постигане на еднакви условия на конкуренция и устойчивост, като по-специално, за всяко нарушение, се прилага общият механизъм за уреждане на спорове с достъп до средства за правна защита⁽¹⁵⁾. Превръщането на Парижкото споразумение в основен елемент на всички бъдещи всеобхватни търговски споразумения, както беше обявено в съобщението относно Зеления пакт⁽¹⁶⁾, е положителна стъпка, която трябва да обхване спазването и прилагането на основополагащи и актуални конвенции на МОТ, ратифицирани от всички държави — членки на ЕС в съответствие с новата си инициатива и както е признато на международно равнище, МОТ би трябвало да участва в наблюдението на прилагането на конвенциите си в ССТ, за да наблюдава, подпомага, разследва нарушения и предлага решения.

5.4. Години след сключването на ССТ продължаваме да сме свидетели на липса на напредък в спазването на ангажиментите в областта на търговията и устойчивото развитие в някои държави партньори. През декември 2018 г. ЕС отпрати призив за създаването на експертна група, която да разследва спора между ЕС и Корея относно трудовите права, по-специално нератифицирането на основополагащи и актуални конвенции на МОТ. ЕИСК приветства факта, че за първи път се използва процедура за уреждане на спорове, ориентирана към ТУР⁽¹⁷⁾; единствено изразява съжаление относно продължителността ѝ, предвид това че споразумението беше ратифицирано преди осем години. По този начин ЕИСК препоръчва допълнително укрепване на механизмите за мониторинг от страна на гражданското общество, като им се даде възможност „самостоятелно да предизвикват разследвания на нарушения на недвусмислените ангажименти за ТУР“⁽¹⁸⁾. За съжаление, в компетентността на групата не бяха включени редица допълнителни законодателни разпоредби и нарушения на свободата на сдружаване, които МОТ поиска от Корея да коригира⁽¹⁹⁾. Освен писмените изявления *amicus curiae*, устното представяне на участниците от гражданското общество следва да бъде неразделна част от изслушването в рамките на групата. Резултатите от доклада на експертната група и неговото обвързващо въздействие предстоят да се видят, тъй като в настоящите глави за ТУР липсват широкообхватни инструменти за правоприлагане. Във връзка с това ЕИСК призовава за категоричен напредък по отношение на преразглеждането ВИТС в частта с ефективното прилагане на разпоредбите в областта на труда и околната среда⁽²⁰⁾. Процесът на преразглеждане следва да обхваща вътрешните консултативни групи⁽²¹⁾ и на двете страни и да търси тяхното становище.

5.5. ССТ предлагат значителен потенциал за износ на селскостопански продукти от ЕС, докато ГУ повишават конкурентоспособността на производителите от хранително-вкусовата промишленост на ЕС както на вътрешния пазар, така и на външните пазари. При комбиниран внос и износ на стойност 254 млрд. евро през 2018 г. ЕС продължава да бъде най-големият търговец на продукти от хранително-вкусовата промишленост в света⁽²²⁾. Въпреки че търговията със

⁽¹⁴⁾ Вж. бележка под линия 5.

⁽¹⁵⁾ Проект на ЕС на Споразумението за ново партньорство с Обединеното кралство, 18 март 2020 г.

⁽¹⁶⁾ COM(2019) 640 final.

⁽¹⁷⁾ Предвид двата механизма за уреждане на спорове, чието начало беше поставено през 2019 г., по-специално с Украйна и Южноафриканския митнически съюз, съгласно общия механизъм за уреждане на спорове в ССТ.

⁽¹⁸⁾ ОВ С 227, 28.6.2018 г., стр. 27.

⁽¹⁹⁾ *Amicus curiae* на вниманието на експертната група за оценка на спазването на главата за устойчивостта от страна на Република Корея, януари 2020 г.

⁽²⁰⁾ Вж. бележка под линия 4.

⁽²¹⁾ Съвместно изявление на ВКГ „ЕС-Канада“, ноември 2019 г.

⁽²²⁾ Търговията със селскостопански хранителни продукти през 2018 г., ГД „Земеделие и развитие на селските райони“, 2019 г.

селскостопански хранителни продукти често се разглежда изключително сериозно по време на преговорите, прилагането на разпоредбите в тази област изглежда изостава от амбициозните цели. Проследимостта на продуктите и способността за прилагане на принципа на предпазливост са от ключово значение за осигуряването на качествена храна и безопасни и сигурни доставки. Ефикасният мониторинг на санитарните и фитосанитарните стандарти изисква провеждането на инспекции с подходящи ресурси.

5.6. Въпреки значителните възможности за дружествата, ползите от ССТ продължават да бъдат неразбрани, по-специално през първите няколко години от изпълнението им. ЕК и държавите членки, в сътрудничество с бизнес средите в ЕС, следва да популяризират сред потенциалните износители споразуменията на съответния национален език, за да попълнят пропуските в знанията, по-специално сред МСП. Действията могат да включват разработването на национални планове за действие за изпълнението за всяко ССТ преди влизането му в сила.

5.7. По отношение на преките ползи от намаляване на митата, вносителите в страните партньори са ключови участници в използването на тарифните преференции по силата на ССТ. ЕС трябва да ги има предвид, когато полага усилия за повишаване на средния коефициент на използване на преференциите при износа си. Информационните дейности могат да включват семинари относно възможностите на конкретното ССТ и начините за кандидатстване за тарифни преференции. Информационните кампании на ЕС в страните партньори по ССТ следва да се провеждат в тясно сътрудничество с делегациите на ЕС, националните представителства и представителите на бизнеса, включително търговските камари.

5.8. Услугите съставляват значителна част от разпоредбите на съвременните ССТ, но техните предимства са по-трудно забележими в сравнение с тарифните намаления. В този контекст прозрачността по отношение на регулаторните изисквания на трети пазари е ключов фактор за улесняване на търговията. Предстоящото сливане на базата данни на ЕС за достъп до пазари и Бюрото за търговска информация дава възможност не само за последователно обхващане на стоките, но и на услугите. Новият портал следва да предоставя информация за достъпа до пазара и ограниченията по начин на доставка за всеки код СРС⁽²³⁾, както и информация относно документацията, сертифицирането, лицензирането, изпитването и други секторни изисквания. Освен това от полза би било и съставянето на ръководство за европейските износители на услуги и инвеститорите относно най-важните преференциални търговски партньори на ЕС в сферата на услугите като Япония или Канада.

5.9. ЕС е най-отвореният пазар на обществени поръчки в света и ССТ предоставят всеобхватни правила и значителни възможности за европейските дружества за достъп до пазара на обществени поръчки в страните партньори. При все това липсва прозрачност и съгласувани мерки за включване на трудовите клаузи в договорите за обществени поръчки, политиките и практиките в тази сфера⁽²⁴⁾, които следва да бъдат част от ССТ. Публикуването на покани за подаване на оферти от трети държави в специален раздел на Електронния ежедневник на ЕС за обществени поръчки (TED) в голяма степен ще помогне на европейските предприятия от всякакъв мащаб да се възползват от главата за обществените поръчки. Освен това един специализиран инструмент за автоматичен превод на всички езици на ЕС за публикуваните оферти би могъл да спомогне за преодоляване на езиковата бариера.

5.10. За да се възползват от преференциалните митнически ставки по силата на ССТ, продуктите трябва да отговарят на правилата за произход. Намаляването на административните разходи при прилагането на преференциални тарифи трябва да се разглежда като ключов фактор за повишаване на средния коефициент на използване на преференциите, особено при сделките на ниска стойност. В това отношение от решаващо значение ще бъдат опростяването и хармонизирането на правилата за произход в отделните ССТ. Освен това новият подход към проверката на произхода, договорен в ССТ с Канада и Япония, при който отговарящите за вноса органи решават дали продуктите отговарят на изискванията за произход, може фактически да изиска от износителя да сподели чувствителна търговска информация.

5.11. Главите за инвестициите в ССТ осигуряват правна сигурност за входящите и изходящите преки чуждестранни инвестиции (ПЧИ) и за премахването на пречките пред инвеститорите. Европейските дружества са лидери в световен мащаб в осигуряването на устойчиви дългосрочни инвестиции. Привличането на такива инвестиции обаче продължава да е трудно. Планът за външни инвестиции на ЕС, насочен към устойчивото развитие и създаването на работни места и растеж, е обещаваща стъпка в това отношение, но е с твърде ограничен географски, тематичен и финансов обхват. ЕС би могъл да подкрепи тази стратегия, като отпаде приоритетно значение в своята политическа програма на свързаните с устойчивите инвестиции въпроси по време на официални посещения, срещи на високо равнище и мисии в тези държави, в координация с държави членки и бизнес средите.

⁽²³⁾ Код „Централна класификация на продуктите“ (СРС) съгласно секторната класификация на услугите на СТО.

⁽²⁴⁾ Общо проучване на МОТ от 2008 г., Трудови клаузи в обществените поръчки. Интегриране на социалното измерение в политиките и практиките в областта на обществените поръчки.

5.12. Европейските дружества с дейност в трети държави са основните двигатели и застъпници за прилагането на отговорното бизнес поведение. ЕИСК отбелязва, че разпоредбите относно бизнес отговорностите в търговските и инвестиционните споразумения нарастват и се развиват в различни посоки⁽²⁵⁾. Тъй като европейските предприятия са световни лидери в тази област, ЕС се намира в уникалната позиция да поеме водещата роля в осъществяването на надлежната проверка; ето защо ЕИСК приветства факта, че ЕК последва препоръката му да излезе със законодателно предложение в тази сфера⁽²⁶⁾.

Брюксел, 16 юли 2020 г.

Председател
на Европейския икономически и социален комитет
Luca JAHIER

⁽²⁵⁾ Бизнес отговорности и инвестиционни договори, документ за обсъждане на секретариата на ОИСР, януари 2020 г.

⁽²⁶⁾ ОВ С 47, 11.2.2020 г., стр. 38.